

POSTANOWIENIE

Dnia 5 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bosek

SSN Grzegorz Pastuszko

w sprawie ze skargi M. M.-J.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki

w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie

w sprawie o sygn. akt I ACa 1486/24,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych

w dniu 5 maja 2026 r.,

oddala skargę.

Leszek Bosek Janusz Niczyporuk Grzegorz Pastuszko

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 12 listopada 2025 r., M.M.-J. (dalej jako „skarżąca”), za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika, wniosła skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. W skardze, wniesionej na podstawie stosownych przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub

nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j.: Dz.U. 2018, poz. 75; dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania, u.s.p.p.), skarżąca wystąpiła z wnioskami o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie I Wydziałem Cywilnym w sprawie oznaczonej sygn. akt I ACa 1486/24;
2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej sumy pieniężnej w wysokości 20 000 zł (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych);
3. zasądzenie od Skarbu Państwa, Sądu Apelacyjnego w Warszawie I Wydziału Cywilnego, kosztów tego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie w piśmie z dnia 23 stycznia 2026 r. zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o oddalenie skargi z uwagi na brak podstaw do stwierdzenia przewlekłości i przytoczył we wskazanym zakresie szeroką argumentację.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja

2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18 oraz z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19).

Sąd Najwyższy zwracał uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19). Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyrok ETPC z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce, LEX nr 42006; wyrok ETPC z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce, LEX nr 40840; wyrok ETPC z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce, LEX nr 42801; wyrok ETPC z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce, Biuletyn Biura Informacji Rady Europy 2003, nr 1, s. 55; wyrok ETPC z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce, Biuletyn Biura Informacji Rady Europy 2003, nr 2, s. 30; zob. M. A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19). W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie określono sztywnych granic czasowych postępowania, których przekroczenie mogłoby być automatycznie uznane

za przewlekłość postępowania. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zależy od okoliczności konkretnej sprawy, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania (zob. P. Gorajewski, Rozsądny termin rozpoznania sprawy przez sąd w świetle standardu Rady Europy a praktyka sądowoadministracyjna (w:) Stosowanie Prawa Europejskiego w orzecznictwie sądowym z 2019 r., s. 69-70 oraz powołane tam orzecznictwo ETPC). Powyższe oznacza, że przewlekłości postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19).

Wobec powyższego dokonując oceny, czy doszło do przewlekłości postępowania, a tym samym czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, sąd – stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania – obok upływu czasu uwzględnia indywidualne okoliczności sprawy związane z postępowaniem, ale także okoliczności związane z organizacją wymiaru sprawiedliwości. Przewlekłość postępowania nie może być jednak usprawiedliwiona samymi niedostatkami organizacyjnymi wymiaru sprawiedliwości. Skarb Państwa nie może więc zwolnić się z odpowiedzialności za przewlekłość postępowania sądowego, powołując się tylko na zaniedbania władz publicznych w zakresie zapewnienia sądom optymalnych warunków do sprawowania wymiaru sprawiedliwości, skutkujące nadmiernym obciążeniem sędziów pracą oraz zaległościami w rozpatrywaniu spraw sądowych (postanowienie Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19).

Z analizy akt sprawy wynika, że sprawa została zainicjowana pozwem S.J. z dnia 14 lutego 2019 r. o rozwód, w którym skarżąca jest pozwaną. W dniu 5 stycznia 2024 r. zapadł wyrok przed Sądem Okręgowym w Warszawie, a apelacja od wskazanego orzeczenia została wywiedziona przez obie strony. W dniu 12 kwietnia 2024 r. akta sprawy zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w Warszawie i tego samego dnia w systemie SLPS wylosowano sędziego referenta. W dniu 15 kwietnia 2024 r. sprawa została wpisana do repertorium ACa. W związku ze zmianą zakresu czynności dotychczasowego referenta związaną z przeniesieniem do orzekania w VIII Wydziale Cywilnym Sądu Apelacyjnego w Warszawie, zarządzeniem z dnia 13 lutego 2025 r. nakazano wyznaczyć losowo

nowego sędziego referenta. W dniu 12 listopada 2025 r. wydano zarządzenie, nadające bieg apelacjom, zarządzono doręczenie odpisu apelacji powoda pełnomocnikowi pozwanej, apelacji pozwanej pełnomocnikowi powoda i zawiadomiono strony o składzie rozpoznającym sprawę. W dniu 27 listopada 2025 r. wpłynęła odpowiedź pozwanej na apelację powoda. W dniu 18 grudnia 2025 r. wydano zarządzenie o rozpoznaniu sprawy poza kolejnością i wyznaczeniu terminu rozprawy na dzień 14 kwietnia 2026 r.

Biorąc pod uwagę przedstawiony powyżej przebieg wszystkich okoliczności zaistniałych w niniejszej sprawie Sąd Najwyższy stwierdza, że od dnia przekazania do Sądu Apelacyjnego w Warszawie aktu sprawy tj. od dnia 12 kwietnia 2024 r. do dnia wniesienia przedmiotowej skargi tj. do 12 listopada 2025 r. upłynęło 18 miesięcy. Jednakże podejmowane były wówczas czynności procesowe, które spowodowały wyznaczenie terminu rozprawy na dzień 14 kwietnia 2026 r.: wpisanie przedmiotowej sprawy do repertorium dnia 15 kwietnia 2024 r., pomimo konieczności wylosowania nowego sędziego referenta 13 lutego 2025 r., nadano apelacjom bieg 12 listopada 2025 r. i podjęto działania, wydając zarządzenie o rozpoznaniu sprawy poza kolejnością. Brak jest zatem jakichkolwiek obiektywnych okoliczności w odniesieniu do realiów faktycznych i prawnych rozpatrywanej sprawy, które uzasadniałyby stwierdzenie zaistnienia bezczynności w wyznaczeniu terminu rozprawy apelacyjnej. Analiza poszczególnych czynności podejmowanych w sprawie prowadzi do wniosku, że toczyło się ono bez zbędnej zwłoki. Wziąć przy tym należy pod uwagę przytoczone powyżej daty, w których czynności te były podejmowane. Przewlekłość postępowania zachodzi zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy wprowadzi je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 22 marca 2017 r., III SPP 7/17, LEX nr 2300161). Sąd Najwyższy nie stwierdził jednak ażeby takie okoliczności zachodziły na gruncie analizowanej sprawy.

W dotychczasowym orzecznictwie konsekwentnie przyjmuje się też, że kilkumiesięczny okres wyczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej (kasacyjnej) mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie (por. przykładowo postanowienia

Sądu Najwyższego: z dnia 14 lutego 2006 r., III SPP 7/06, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 88; z dnia 18 października 2007 r., III SPP 40/07, LEX nr 861707 oraz z dnia 27 czerwca 2013 r., WSP 4/13, LEX nr 1342181). Nie jest to jednak sztywna cezura czasowa dla oceny zgodności postępowania z konwencyjnymi, konstytucyjnymi i proceduralnymi dyrektywami osądzenia sprawy w rozsądnym terminie. Warunkiem zasadności skargi na przewlekłość jest niezakończenie postępowania w "rozsądnym" terminie, a nie niepodjęcie przez sąd jakiejkolwiek czynności procesowej.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość orzekł jak w sentencji.

(J.C.)

[a.ł]

Leszek Bosek Janusz Niczyporuk Grzegorz Pastuszko